

ELS HORITZONS DE HONG KONG

El Regne Unit i Xina han marcat ja la data perquè Hong Kong deixi de ser una colònia britànica. La població, però, es debat entre el consumisme i la tradició.

L'espesa de Dàmocles xinesa sempre ha pesat sobre el futur de la colònia britànica de Hong Kong. La diferència, des de mitjan anys 80, és que hi ha una data fixada perquè el Regne Unit abandoni el territori per on ha passat, aquests últims dos segles, el comerç amb el "País del Mig", des de l'opi a les reformes econòmiques del pragmàtic Deng Xiaoping.

L'acord sino-britànic garanteix que Hong Kong conservarà la seva idiosincràsia, conforme tàcitament amb la consigna "un país, dos sistemes".

Però per quin sistema, exactament, es regeix Hong Kong? En una part del món on l'activitat econòmica és incomparablement frenètica, la por desencadenada pel canvi de sobirania, en el sector dels negocis, no ha pas afectat el ritme de la ciutat. El compàs és accelerat, viscut sobre la base del telèfon portàtil, que permet de localitzar sempre qui calgui.

En realitat, Hong Kong evoluciona més per raons de relleu generacional que no per una conjuntura tan determinada com la que es planteja a dos anys vista, per històrica que sigui.

Dos anys són, de fet, un lapse de temps ínfim per als usos i costums d'una societat com la xinesa, en què pesa d'una manera determinant el poder del patriarca i de la tradició familiar.

Ni les disputes sino-britàniques sobre el futur del territori ni els organismes político-administratius instituïts per Pequín unilateralment, ni la progressiva democratització poden afectar gaire la feina diària dels avis.

Vivint com sempre ha fet, en l'absoluta simplicitat material i al marge, aparentment, del pas del temps i de la modernització, la vella generació dedica les hores de la jubilació a tenir cura dels néts.

Al camp, a la zona pròxima a la frontera amb la Xina, anomenada dels Nous Territoris, els vells continuen reciclant tota mena de material de drapaire i vigilants dels horts particulars com si de la collita depengués l'alimentació de la família.

És en el brogit de la ciutat on els hong-konguesos de mitjana edat s'esforcen en l'exercici compulsiu de fer tan productiva com sigui possible la setmana —molt sovint de sis dies—. Els treballadors de coll blanc transiten una mica robotitzats pels passos elevats del centre de Hong Kong a les hores punta. Els qui fan una feina que requereix esforç físic es prenen tan sols deu minuts de descans per engolir a una velocitat vertiginosa el magre dinar i reposar així les forces.

És un ritme implacable, imposat per la inèrcia d'una societat que s'ha dedicat d'una manera pràcticament exclusiva a produir, comerciar i guanyar diners.

Joves sofisticats. Però el nivell de desenvolupament assolit per Hong Kong aquests últims anys ha obert la porta a un alt grau de sofisticació entre els joves, els néts de les àvies pageses, els fills dels pares mecànics o botiguers.

Més que preocupats pels detalls del procés transitori del canvi de sobirania, els joves es miren el futur en una altra direcció. Després de sentir durant anys pop local o de Taiwan, la música occidental atreu una generació que s'ha pogut formar, en molts casos, a la universitat.

Els texans dels 70 i 80 han estat substituïts per la roba de marca entre la generació més jove, que pot arribar a gastar sumes astronòmiques per vestir, tal com assenyala el catàleg de la temporada. No hi ha cotxes vells a Hong Kong que siguin conduïts per joves estudiants que s'acaben de treure el carnet. Nois i noies sortits tot just de l'adolescència disposen molts cops de cotxe esportiu i fins i tot de telèfon portàtil.

Amb tot, encara hi ha actituds més difícils d'assumir pels pares, com per exemple la decisió d'un jove llicenciat en medicina de treballar per a Metges sense Fronteres. Els pares havien dipositat en la seva carrera l'esperança que li permetria de guanyar molts diners i d'assolir una bona posició social. Però, sorprenentment, el jove facultatiu ha optat per col·laborar amb l'organització humanitària a països llunyans del Tercer Món en canvi d'un sou que entre els seus col·legues de Hong Kong provocaria, com a mínim, hilaritat.

És un indicatiu de la consolidació del desenvolupament al territori. Els avis van fer l'esforç d'aixecar la família des del no-res quan, en molts casos, acabaven d'arribar de la Xina en alguna de les successives onades de refugiats. Els pares han consolidat l'assentament a la colònia. Els fills viuen ara en l'abundància, però també en un grau més alt de sofisticació cultural, molt receptius als valors vinguts d'Occident.

Democràcia import&export. Ara, volen, desitgen, necessiten realment, els habitants de Hong Kong, la democràcia enfront de la Xina patriarcal?

El fet és que ningú no els ha consultats mai sobre la qüestió, ni tan sols les autoritats de la colònia britànica, que han emprès des de fa dos anys una cursa frenètica per deixar com a herència per al territori unes institucions basades en el dret i en el pluralisme. Unes dosis de democràcia vingudes en uns quants contenidors dels milers que passen per un dels ports de més moviment mercantil del món.

Curiosament, Hong Kong deu la seva existència, la seva força, el seu caràcter, a l'antagonisme que el fet de ser colònia britànica re-

Mao Zedong, l'últim emperador?

La publicació de la biografia de Mao Zedong, escrita pel seu metge particular, Li Zhisui, a partir d'observacions privilegiades fetes durant més de vint-i-dos anys de relació quotidiana amb el dirigent xinès (*La vida privada del president Mao*. Editorial Planeta), revela una imatge sinistra de l'home que ha acumulat més poder durant més temps i sobre més gent de tota la història. El Mao que mostra el metge Li Zhisui és un ésser malalt justament de poder, un ésser manipulador, cruel i supersticiós, envoltat d'aduladors atrapats en les xarxes de la cort per les seves febleses. No són les tan publicades orgies del Gran Timoner les que procuren els pasatges més obscurs del llibre: són les conseqüències de les seves dèries de grandesa que es compten en més de trenta milions de morts per fam o persecució política.

Queda lluny aquella imatge idíl·lica i romàntica del Mao revolucionari de la llarga marxa i poeta del poble que va fascinar els joves occidentals dels anys 60 i 70. Queda també lluny el malentès monumental que es va produir amb la Revolució Cultural, quan tants intel·lectuals i escriptors occidentals, confosos per una candorosa ingenuïtat, per una manipulació sistemàtica i per un estil de pensament pretesament utòpic però simplement desvinculat de les dades sensibles, no van arribar a veure, en la impu-

nitat repressiva d'unes hordes fanàtiques d'adolescents lobotomitzats pel llibre vermell al servei d'una maniobra de poder, res més que una suposada revolució dintre la revolució, modèlica per a les revoltes estudiantils occidentals.

Però Mao Zedong és encara en la doctrina oficial de la República Popular de Xina una figura pràcticament intocable. Se li atribueixen alguns errors secundaris, però en cap cas se n'admet el qüestionament. Tota mena de protestes i de pressions van acompanyar la difusió a Occident del reportatge sobre Mao elaborat per la BBC a partir del testimoni del metge Li Zhisui. Per a una bona part de la població xinesa Mao Zedong s'ha convertit en una mena de deïtat benèfica, dispensadora de llarga vida i prosperitat: els camioners pengen amulets amb la seva efígie per estalviar-se accidents i el seu retrat protegeix les cases dels mals esperits.

Durant la dècada dels anys 80 una nova imatge, també idíl·lica, de la Xina de Deng Xiaoping es va imposar entre nosaltres: el procés de modernització, els índexs de creixement i l'efervescència econòmica de les ciutats del sud eren vistos amb tota simpatia i optimisme. Fins que el 4 de juny de 1989 la brutal repressió dels estudiants de la plaça de Tiananmen va fer emergir el rostre ocult, però mai absent, de la Xina autoritària. Va ser la primera repressió xinesa del se-

gle transmesa en directe per la televisió, però no va ser la primera de les cíclics matances en massa que han sacsejat la seva història moderna.

Les dificultats d'una transició a la democràcia de la Xina són cada vegada més evidents. La imminent successió de Deng Xiaoping, la pròxima absorció de Hong Kong i el contenciós pendent amb Taiwan són els episodis més immediats i inquietants de la crisi terminal d'un imperi que aplega una quarta part de la humanitat, amb desenes de llengües i ètnies i amb uns desequilibris regionals que s'accentuen acceleradament. El síndeg australià W. J. F. Jenner ha destacat, en el seu revelador assaig *The Tyranny of History* (1992), les vinculacions dels valors de la Xina maoista amb els de l'estat imperial, autoritari i burocràtic, de la tradició mil·lenària. Al voltant de la Xina emergent del capitalisme salvatge se susciten tota mena de desigualtats socials i territorials. Al voltant del control futur dels aparells de l'estat hom preveu una lluita de poder aferrissada, amb tensions explosives. La Xina d'avui té el futur a favor seu, però té contra el pes del passat: el pes d'aquesta tradició autoritària que s'encarna en l'efígie de Mao, completament aliena a valors com els del pluralisme, l'individualisme, el pensament crític, la llibertat d'expressió i d'associació. Serà Mao Zedong l'últim emperador?

Manel Ollé

A l'espera de veure qui governarà a Pequín l'any 1997. Mentrestant, la vida hong-konguesa segueix aferrada a la tradició familiar i els costums.

presentava respecte a la Xina dels deliris maoistes. I en canvi, és probablement l'únic territori de l'Àsia on mai ningú no ha reclamat un règim polític democràtic.

Es més, ara que els habitants de Hong Kong es preparen, en un clima de notable indiferència, per elegir el seu primer Consell Legislatiu, el 17 de setembre, alguns líders d'organitzacions empresarials proven, com sigui, de limitar el dret de vot dels treballadors immigrants que resideixen des de fa anys a la colònia.

Paradoxalment, sovint s'han refugiat al territori activistes pro democràtics de molts països asiàtics que durant dècades havien lluitat contra governs dictatorials instal·lats pels Estats Units amb l'afany de contenir-hi l'avenç del comunisme.

Però també s'hi han refugiat vietnamites que fugien tant del comunisme com de la pobresa. I més recentment, després de l'escalfament del moviment pro-democràtic i anticorrupció

de Tiananmen, Hong Kong ha estat el refugi de la dissidència xinesa.

L'episodi traumàtic de Tiananmen és potser l'única excepció en el desinterès manifest dels ciutadans de Hong Kong per la democràcia. La primavera del 1989 van sortir al carrer en suport dels estudiants de Pequín i va haver-hi mostres de solidaritat que no s'havien vist mai. Fins i tot, a nivell anecdòtic, els taxistes i els conductors dels minibusos que tradicionalment es preocupen de cobrar el viatge, van portar gratis a l'estadi de Hong Kong desenes de milers de persones que van assistir a un concert per recollir fons per als estudiants xinesos.

Fins i tot molts venedors ambulants donaven aquells dies anteriors a la matança una part dels seus escassos guanys per al moviment democràtic. Per unes setmanes Hong Kong va desdir de la fama merescuda de societat obsedida pel màxim benefici en el menor temps i esforç possibles.

L'entusiasme es va tornar indignació quan els tancs van entrar a sang i foc a Tiananmen. En la més gran manifestació de protesta, hi van arribar a participar més d'un milió de persones. Va ser, per a molts, el signe definitiu que res no garantia, més enllà del 30 de juny de 1997, el futur estable de Hong Kong.

Tiananmen, el senyal. En l'última commemoració pública dels tràgics fets de Tiananmen, el dia 4 de juny, unes trenta mil persones, segons els càlculs més optimistes oferts pels organitzadors, es van reunir al punt tradicional de Victòria Park, al centre de l'illa de Hong Kong. L'aniversari s'ha escaigut enguany en diumenge i això va fer que el nombre de manifestants fos excepcional respecte al d'anys anteriors.

Què motiva aquesta caiguda tan dramàtica de manifestants, d'any en any, en la commemoració de Tiananmen? Probablement la mateixa por que aquells esdeveniments van desencadenar.

Molts dels qui expressaven en aquell moment el seu horror se n'han anat d'Hong Kong a països que afavoreixen la immigració, com el Canadà o Austràlia. Molts membres de les classes més adinerades de la colònia es protegeixen també darrere passaports estrangers, vista la possibilitat que la cita del 97 sigui, en

L'episodi de Tiananmen ha estat una de les minses ocasions que els ciutadans d'Hong-Kong han posat interès en la democràcia. Fins i tot els taxistes i conductors de minibusos van portar a l'estadi de la ciutat, gratis, milers de persones que van assistir a un concert per recollir fons destinats als estudiants xinesos.

realitat, un encontre desagradable. Els anomenen els "emigrants del iot", per les fortunes de què disposen.

Els més rics i els no tan rics, anant-se'n de Hong Kong, són fidels a la tradició xinesa de fer les maletes quan van mal dades. Busquen un recer tranquil des d'on puguin contemplar els esdeveniments sense risc.

Els xinesos rics de Xanghai van fugir del comunisme al 1949 per instal·lar-se a Hong Kong. Ara el comunisme xinès ja té ben poc del dogmatisme i de les arbitrietats de l'era Mao.

Les reformes impulsades pel vell Deng Xiaoping aquests últims quinze anys han aportat a Hong Kong una prosperitat encara més gran. A través de la colònia s'ha vehiculat el major nombre d'inversions a la Xina. I, en sentit contrari, la República Popular de la Xina és ja l'inversor estranger més fort de la colònia.

Res no fa pensar que Pequín tingui cap interès a destruir el que pot ser la seva millor plataforma de comerç i d'inversions. Al mateix temps, i a l'espera de veure qui detentarà el poder a Pequín el juny del 1997, sigui conservador o oberturista, el propòsit de la direcció actual és de desmuntar tot vestigi democràtic deixat pels britànics sense l'acord tàcit xinès. Però aquesta amenaça no sembla pas que desesperi la majoria de ciutadans de la colònia que, tal com ha resumit un analista polític local, si els deixen triar entre el dret d'expressar lliurement les seves idees i un negoci lliure de feixucs impostos, no dubtaran gens, llibertat per llibertat, a escollir abans la segona.

Francesc Canals